

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj
Sędziowie:	SSA Marek Boniecki (spr.) SSA Barbara Baran
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 7 czerwca 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A.

z siedzibą w W.

przeciwko T. R. (1) i M. U.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego T. R. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 19 czerwca 2015 r. sygn. akt IX GC 376/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanego T. R. (1) na rzecz strony powodowej (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 2 700zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Barbara Baran SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Marek Boniecki

Sygn. akt I ACa 284/16

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 21 czerwca 2016 r.

Strona powodowa (...) S.A. w W. wniosła o zasądzenie solidarnie od pozwanych T. R. (1) i M. U. kwoty 90.380,84 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu, wskazując, że posiada tytuł wykonawczy przeciwko

Przedsiębiorstwu (...) sp. z o.o. w K., w której pozwani pełnili funkcję członków zarządu, a egzekucja przeciwko tej spółce okazała się bezskuteczna.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa, zarzucając, że zarząd spółki złożył we właściwym czasie wnioski o ogłoszenie upadłości. T. R. (1) podniósł dodatkowo, że zobowiązania spółki zostały przejęte przez (...) Zarząd (...) we W., zaś M. U. dodał, że pomimo pozostawiania członkiem zarządu spółki, faktycznie nie wykonywał czynności dotyczących zarządzania spółką.

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził solidarnie od obu pozwanych na rzecz strony powodowej kwotę 90.380,94 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 86.100,94 zł od dnia 7 listopada 2013 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach procesu stosownie do wyniku sporu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 31 grudnia 2001 r. strona powodowa zawarła z Przedsiębiorstwem (...) sp. z o.o. w K. (dalej: Spółka) umowę, na podstawie której sprzedawała mu gaz ziemny do kotłowni zlokalizowanej na terenie jednostki wojskowej we W.. Na wniosek Spółki Sąd Rejonowy dla K. ogłosił w dniu 18 stycznia 2005 r. upadłość spółki z możliwością zawarcia układu. Postanowieniem z 24 maja 2007 r. Sąd zmienił powyższe postanowienie na postanowienie o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku spółki. Postanowieniem z 8 października 2007 r. postępowanie upadłościowe zostało umorzone, albowiem majątek spółki nie wystarczał na zaspokojenie kosztów postępowania. Po umorzeniu postępowania upadłościowego Spółka nadal kupowała od strony powodowej gaz na podstawie umowy z 31 grudnia 2001 r. Strona powodowa wystawiła Spółce m. in. dwie faktury VAT (dotyczące sprzedaży w grudniu 2008 r.) i dwie noty odsetkowe (dotyczące opóźnień w zapłacie w okresie od czerwca do listopada 2008 r.). Powyższe wierzytelności były objęte prawomocnym nakazem zapłaty z 16 czerwca 2009 r., którym Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej zasądził od Spółki na rzecz strony powodowej kwotę 52.999,52 zł

z odsetkami ustawowymi liczonymi od: 43.840,22 zł od 23 grudnia 2008 r., 8.565,92 zł od 22 stycznia 2008 r., 593,38 zł od 18 maja 2009 r. wraz z kwotą 4.280 zł tytułem kosztów procesu. Nakazowi zapłaty nadano klauzulę wykonalności. Na wniosek wierzyciela (strony powodowej) zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne na podstawie powyższego tytułu wykonawczego. Egzekucję prowadził Naczelnik Urzędu Skarbowego K.. Postanowieniem z dnia 29 marca 2012 r. organ ten umorzył postępowanie egzekucyjne

z powodu bezskuteczności egzekucji, na podst. art. 59 §3 w zw. z art. 59 §2 ustawy

o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Postępowanie egzekucyjne było prowadzone na rzecz większej liczby wierzycieli. W toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego Naczelnik Urzędu Skarbowego ustalił, że Spółka nie miała żadnego majątku podlegającego egzekucji. Wskazywane przez Spółkę rzekome wierzytelności zostały zakwestionowane przez rzekomych dłużników. Jedynie uznano wierzytelności w stosunku do (...) Zarządu (...) we W.. Wierzytelności z tego tytułu były ściągane do czasu zakończenia współpracy ze Spółką, tj. do września 2010 r. Zaspokojeni zostali inni wierzyciele, a nie strona powodowa. Na terenie kompleksu W.-L. nie znajdowały się ruchomości mające stanowić własność Spółki. Postępowania egzekucyjne prowadzone na wniosek innych wierzycieli również okazały się bezskuteczne. Spółka wytoczyła szereg powództw przeciwko osobom trzecim przed Sądem Okręgowym w Krakowie i Sądem Okręgowym w Olsztynie z tytułu rzekomych wierzytelności spółki na kwotę w łącznej wysokości około 22.000.000 zł. W żadnej ze spraw powództwo nie zostało uwzględnione. Nie została rozstrzygnięta tylko jedna sprawa, tocząca się przed Sądem Okręgowym

w K. pod sygn. I C 791/14. Po sprecyzowaniu żądania pozwu sprawa dotyczy ustalenia bezskuteczności oświadczenia o wypowiedzeniu umowy zawartej z (...) Agencją (...). Pozwani byli członkami zarządu Spółki. M. U. był członkiem zarządu od chwili jej powstania. T. R. (1) został ujawniony w Rejestrze Przedsiębiorców w dniu 28 maja 2002 r. Na dzień 23 października 2013 r. pozwani nadal byli ujawnieni w Rejestrze Przedsiębiorców KRS, jako członkowie zarządu spółki. M. U. był zatrudniony w spółce na podstawie umowy o pracę na stanowisku dyrektora spółki.

Z dniem 1 stycznia 2003 r. został zatrudniony na stanowisku dyrektora zastępcy prezesa d/s technicznych.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym, po dokonaniu analizy zebranego

w sprawie materiału dowodowego, Sąd Okręgowy uznał, że strona powodowa wykazała wszystkie przesłanki odpowiedzialności członków zarządu wymienione w art. 299 k.s.h. Zdaniem Sądu pierwszej instancji był on

związany orzeczeniem sądowym zasądającym świadczenie w sprawie z powództwa strony powodowej przeciwko Przedsiębiorstwu (...) sp. z o.o. w K.. Wykazana została także bezskuteczność egzekucji wobec Spółki. Pozwanym z kolei nie udało się udowodnić, aby Spółka posiadała majątek, z którego zaspokoić może się strona powodowa. Obaj pozwani

w dacie powstania zobowiązania względem powodowej spółki byli członkami zarządu, zaś z punktu widzenia art. 299 k.s.h. bez znaczenia był podział obowiązków między członkami zarządu. W ocenie Sądu Okręgowego pozwani nie wykazali także wystąpienia którejkolwiek z przesłanek egzoneracyjnych. Złożony przez nich uprzednio wniosek o ogłoszenie upadłości nie zwalniał ich z odpowiedzialności względem strony powodowej, której wierzytelność powstała po umorzeniu postępowania upadłościowego. Sąd oddalił powództwo w pozostałym zakresie, tj. co do żądania zasądzenia ustawowych odsetek od kosztów procesu.

Wyrok powyższy zaskarżył apelacją pozwany T. R. (1), wnosząc o jego uchylenie.

Apelujący zarzucił, że: zgłoszenie upadłości Spółki nastąpiło w odpowiednim czasie; ogłoszenie upadłości było wynikiem działania Skarbu Państwa reprezentowanego przez(...); w czasie trwania postępowania upadłościowego pozwani nie mieli możliwości zarządzania znacznym majątkiem Spółki; z chwilą umorzenia postępowania upadłościowego zarząd Spółki nie miał możliwości ponownego złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub likwidacji Spółki; Spółka w dalszym ciągu posiada majątek, który znajduje się w kompleksach wojskowych; strona powodowa wiedziała o sytuacji Spółki oraz postępowaniu upadłościowym i miała możliwość wypowiedzenia umowy.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd Okręgowy prawidłowo, z poszanowaniem reguł wyrażonych w przepisie art. 233 §1 k.p.c. ustalił stan faktyczny sprawy, co sprawiło, że Sąd Apelacyjny przyjął go za własny.

Trafnie również Sąd pierwszej instancji zidentyfikował istotę sporu, którą ocenić należało poprzez pryzmat przepisów art. 299 §1 i 2 k.s.h. Strona powodowa wykazała, że dysponuje tytułem wykonawczym – prawomocnym nakazem zapłaty w sprawie V GNc 1757 wydanym w dniu 16 czerwca 2009 r. przez Sąd Rejonowy dla W.przeciwko Przedsiębiorstwu (...) sp. z o.o.

w K., członkami zarządu której to spółki w dacie powstawania wierzytelności objętej ww. tytułem byli obaj pozwani. Słusznie także podniósł Sąd Okręgowy, że pozwani nie mogą aktualnie skutecznie podważać wierzytelności wyrażonej w tytule wykonawczym wydanym przeciwko Spółce. Byłoby to możliwe jedynie w sytuacji, gdyby po powstaniu tytułu zaistniały okoliczności skutkujące całkowitym bądź częściowym umorzeniem długu Spółki (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 r., III CZP 129/10, OSNC 2011/10/110). Tego jednak pozwanym wykazać się nie udało. Tym samym za chybiony uznać należało zarzut apelacji, w którym skarżący wskazywał na powinność wypowiedzenia umowy sprzedaży paliwa gazowego przez stronę powodową tudzież odpowiedzialności za ten dług innego podmiotu.

Strona powodowa udowodniła także przesłankę bezskuteczności egzekucji przeciwko Spółce postanowieniem Naczelnika Urzędu Skarbowego K. w K.

z dnia 29 marca 2012 r. Pozwani z kolei nie sprostali ciężarowi wykazania, że egzekucja przeciwko Spółce jest możliwa, a ich twierdzenia o istnieniu aktualnie majątku Spółki,

z którego zaspokoić może się wierzyciel, pozostały gołosłowne. Przedstawiane przez apelującego argumenty na okoliczność istnienia nakładów w jednostkach wojskowych nie zostały w żaden sposób wsparte wiarygodnymi dowodami, a dotychczas prowadzone przez Spółkę procesy nie przyniosły zamierzonych przez nią skutków.

Wobec udowodnienia przez powodową spółkę przesłanek wymienionych w art. 299 §1 k.s.h., pozwani mogli uwolnić się od odpowiedzialności jedynie poprzez wykazanie jednej z okoliczności egzoneracyjnych, o których mowa w art. 299 §2 k.s.h. Apelujący, podobnie jak drugi z pozwanych, podnosił, że zarząd Spółki w odpowiednim czasie złożył wniosek o ogłoszenie upadłości. W istocie wniosek taki złożony został w grudniu 2004 r., lecz postanowieniem z dnia 8 października 2007 r. postępowanie upadłościowe zostało umorzone na podst. art. 361 pkt 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm., dalej: p.u.). Tymczasem wierzytelność strony powodowej powstała

w grudniu 2008 r. i styczniu 2009 r. W tym czasie Spółka prowadziła formalnie działalność i zobowiązywała się do uregulowania zaległości w przedłużonym terminie, o czym świadczy treść pisma podpisanego przez T. R. z datą 18 lutego 2009 r. (k. 129). Chybione są zatem zarzuty co do tego, że to syndyk powinien był wypowiedzieć umowę, skoro z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego upadły odzyskał prawo zarządzania swoim majątkiem na podst. art. 364 §1 p.u. Za nieskuteczne uznać należy także obwinianie strony powodowej o brak wypowiedzenia umowy, skoro takie samo uprawnienie przysługiwało Spółce, stosownie do (...) umowy z 31 grudnia 2001 r. (k. 123). Podzielić należało zatem pogląd Sądu pierwszej instancji co do tego, że

w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy zainicjowanie postępowania upadłościowego, które następnie zostało umorzone, nie zwolniło pozwanych z odpowiedzialności, o której mowa w art. 299 §1 k.s.h. także co do wierzytelności powstałych po umorzeniu postępowania upadłościowego. Sąd Apelacyjny miał przy tym na uwadze poglądy wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 14 lutego 2003 r. (IV CKN 1779/00, OSNC 2004/5/76) oraz

z 30 września 2004 r. (IV CK 49/04, nie publ.), wg których w odniesieniu do zobowiązań spółki powstałych po zgłoszeniu wniosku o ogłoszenie upadłości odpowiedzialność członków zarządu jest co do zasady wyłączona. Na wstępie zauważyć wypada, że oba ww. orzeczenia zapadły w całkowicie odmiennych okolicznościach faktycznych. W żadnym z nich wierzytelność wobec spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie powstała po umorzeniu postępowania upadłościowego. W rozpoznawanej aktualnie sprawie pozwani znając sytuację spółki w dacie umorzenia postępowania upadłościowego, zdecydowali się na kontynuowanie działalności gospodarczej i zaciąganie nowych zobowiązań. Przyjęcie, że uprzednie złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości zwalnia członka zarządu z odpowiedzialności za przyszłe zobowiązania, zaciągnięte po umorzeniu postępowania upadłościowego, stwarzałoby niebezpieczeństwo wykorzystania tego mechanizmu dla celów godzących w bezpieczeństwo obrotu i byłoby nie do pogodzenia z podstawowym celem unormowania zawartego w art. 299 §1 k.s.h., jakim jest ochrona wierzyciela spółki. Niezależnie od powyższego, nie sposób uznać, że umorzenie postępowania upadłościowego z powodu braku środków wystarczających na zaspokojenie kosztów postępowania wyklucza skuteczne złożenie ponownego wniosku w przyszłości. Nie jest bowiem wykluczone, że zmianie na korzyść ulegnie sytuacja majątkowa upadłego, czy to z uwagi na kontynuowanie działalności

i zwiększenie dochodów, czy to poprzez zmniejszenie pasywów – np. wobec przedawnienia części roszczeń, czy wreszcie zaspokojenie wierzytelności, które w poprzednim postępowaniu uznane zostały za wątpliwe. Zauważyć wypada, że w rozpoznawanej sprawie sporna wierzytelność powstała po ponad roku od umorzenia postępowania upadłościowego. Apelujący zapewniał przy tym powodową spółkę, że zaległość zostanie uregulowana i to

w nieodległym terminie, powołując się na dotychczasową bezproblemową długoletnią współpracę. Nie można zatem w tej sytuacji uznać za oczywiste, że zgłoszenie kolejnego wniosku o ogłoszenie upadłości było całkowicie bezcelowe. Jak wynika także z uzasadnienia postanowienia administracyjnego organu egzekucyjnego z dnia 29 marca 2012 r. o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, do września 2010 r. wierzytelności Spółki mogły być zaspokajane ze świadczeń z umowy z (...) Zarządem (...) (k. 21). W konkluzji powyższych rozważań dojść należało do przekonania, że pozwani nie wykazali, aby w odpowiednim czasie został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości. Skarżący nie powoływał się na pozostałe przesłanki egzoneracyjne wymienione w art. 299 §2 k.s.h. Brak jest w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym podstaw do przyjęcia, że zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło bez winy pozwanych, w szczególności apelującego, który miał możliwość działania w imieniu spółki i znał jej stan majątkowy. Pozwani nie dostarczyli także dowodów na to, że mimo niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości powodowa spółka nie poniosła szkody. Nie można dać wiary T. R. co do tego, że od 2007 r. Spółka nie prowadziła

już żadnej działalności. Zeznaniami pozwanego przeczy zarówno ww. treść uzasadnienia postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, fakt kontynuowania umowy z powódką oraz treść pisma podpisanego przez T. R. o prolongatę płatności. Wobec powyższego nie można jednoznacznie stwierdzić, że złożenie przez zarząd Spółki ponownego wniosku o ogłoszenie upadłości nie doprowadziłoby do zaspokojenia strony powodowej przynajmniej w części.

W rozpoznawanej sprawie nie znajdzie zastosowania także przepis art. 5 k.c. Apelujący nie wykazał, aby zachowanie strony powodowej w jakikolwiek sposób wpłynęło na sytuację pozwanych i możliwość złożenia przez nich w odpowiednim czasie wniosku

o ogłoszenie upadłości. Pamiętać przy tym trzeba, że powołanie się na nadużycie prawa podmiotowego w sytuacji określonej w art. 299 §1 k.s.h., choć niewyłączone, ma charakter wyjątkowy. Poza tym zarzut ten może być oceniany jedynie w relacjach między stronami sporu, tj. wierzycielem spółki i członkiem zarządu spółki, a nie spółką (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2010 r., II CSK 506/09, OSNC-ZD 2011/1/2).

Na zakończenie powyższych rozważań zauważyć wypada, że przyjęcie, iż względem pozwanych nie znajduje zastosowania art. 299 §1 k.s.h., a to wobec złożenia wniosku

o ogłoszenie upadłości w 2004 r., nakazywałoby uwzględnienie żądania strony powodowej na podst. art. 415 k.c. Należałoby bowiem w tym wypadku przyjąć, że apelujący wiedząc

o sytuacji Spółki, na którą wskazywać miało postanowienie o umorzeniu postępowania upadłościowego, zdecydował się na zaciągnięcie zobowiązania wobec strony powodowej, choć mógł i powinien był przewidywać, że dług ten nie zostanie zaspokojony. Gdyby skarżący w imieniu Spółki nie zdecydował o kontynuowaniu umowy nie doszłoby do zaciągnięcia zobowiązania, co kreuje związek przyczynowy, o którym mowa w art. 361 §1 k.c. Szkoda strony powodowej wyraża się w nieuzyskaniu ceny sprzedaży paliwa gazowego.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, które po stronie powodowej ograniczyły się do wynagrodzenia radcy prawnego przyjęto art. 98 §1 k.p.c.

w zw. z art. 391 §1 k.p.c. oraz §6 pkt 6 w zw. z §12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

SSA Barbara Baran SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Marek Boniecki